

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ
ΤΗΣ ΎΠΑΤΗΣ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΡΑΤΗΣΗ ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΆΣΥΛΟ¹

1. Η επιβολή του μέτρου της κράτησης σε βάρος των αιτούντων άσυλο αποτελεί, κατά την άποψη της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, ανεπιθύμητη ενέργεια. Και μάλιστα πολύ περισσότερο στην περίπτωση των ευάλωτων ομάδων όπως στις ασυνόδευτες γυναίκες, στα παιδιά, στους ασυνόδευτους ανήλικους και σε όσους έχουν ανάγκη ειδικής ιατρικής ή ψυχολογικής φροντίδας. Η ελευθερία από την κράτηση αποτελεί θεμελιώδες ανθρωπινό δικαίωμα και η επιβολή του μέτρου σε πολλές περιπτώσεις είναι αντίθετη με τους κανόνες και τις αρχές του διεθνούς δικαίου.
2. Ακρογωνιαίος λίθος στο ζήτημα της κράτησης είναι το **άρθρο 31 της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων**². Το άρθρο 31 εξαιρεί τους πρόσφυγες, που προέρχονται απευθείας από χώρα όπου η ζωή τους ή η ελευθερία τους απειλείτο, από την επιβολή ποινικών κυρώσεων λόγω της παράνομης εισόδου ή παρουσίας τους στην επικράτεια της χώρας ασύλου, εφόσον παρουσιάζονται χωρίς υπαίτια καθυστέρηση στις αρχές της εν λόγω χώρας και δίδουν επαρκείς εξηγήσεις για την παράνομη είσοδο ή διαμονή τους. Το προαναφερόμενο άρθρο ορίζει επίσης ότι τα Συμβαλλόμενα Κράτη θα εφαρμόζουν στις μετακινήσεις των προσφύγων μόνον τα **απαραίτητα** περιοριστικά μέτρα και μόνον μέχρις ότου καθορισθεί το καθεστώς τους ή αποκτήσουν άδεια εισόδου για άλλη χώρα.
3. Από το άρθρο 31 συνάγεται ότι η επιβολή του μέτρου της κράτησης δικαιολογείται μόνον σε περιπτώσεις όπου κρίνεται **απαραίτητο**. Η επιβολή του μέτρου αυτού σε βάρος των αιτούντων άσυλο που εισέρχονται "απευθείας" παράνομα στη χώρα ασύλου δεν πρέπει να είναι αυτόματη και να παρατείνεται υπέρμετρα. Ο δικαιολογητικός λόγος βρίσκεται στο γεγονός ότι αφού εξετασθούν οι περί ασύλου ισχυρισμοί τους μπορεί να αποδειχθεί ότι είναι πρόσφυγες, επωφελούμενοι της εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 31. Το Πόρισμα Νο. 44 (XXXVII) της Εκτελεστικής Επιτροπής για την Κράτηση των Προσφύγων και των Αιτούντων Άσυλο θέτει συγκεκριμένα τα κριτήρια του όρου "**απαραίτητο**". Παρέχει επίσης κατευθυντήριες οδηγίες στα Κράτη όσον αφορά την επιβολή του μέτρου της κράτησης και συστάσεις σχετικά με τις διαδικαστικές εγγυήσεις που αναγνωρίζονται στους κρατούμενους.
4. Ο όρος "**απευθείας άφιξη**" (προέρχονται απευθείας) στην παράγραφο 1 του Άρθρου 31 ρυθμίζει την κατάσταση των προσώπων που εισέρχονται στην χώρα ασύλου προερχόμενοι απευθείας από την χώρα καταγωγής ή από κάποια άλλη χώρα όπου δεν διασφαλίζεται η προστασία τους. Ο όρος καλύπτει και τα πρόσωπα που διασχίζουν μια ενδιάμεση χώρα για μικρό χρονικό διάστημα χωρίς να έχουν υποβάλει αίτημα ασύλου ή χωρίς να τυγχάνουν προστασίας σε αυτήν. Δεν υπάρχει αυστηρό χρονικό περιθώριο που μπορεί να εφαρμοσθεί στην εννοιολογική οριοθέτηση του όρου "προέρχονται απευθείας" και πρέπει να εξετάζεται εξατομικευμένα το ουσία βάσιμο. Λαμβάνοντας υπόψη την ειδική κατάσταση των προσφύγων και ειδικότερα τον φόβο που συχνά εκφράζουν για τις Αρχές, τα γλωσσικά προβλήματα επικοινωνίας, την έλλειψη ενημέ-

¹ Οι κατευθυντήριες αρχές που αποτυπώνονται στο παρόν έγγραφο αφορούν αποκλειστικά την κράτηση των αιτούντων άσυλο. Η κράτηση των προσφύγων διέπεται από το εθνικό δίκαιο και από τις αρχές, τους κανόνες και τα κριτήρια που αποτυπώνονται στη Σύμβαση του 1951 και στα σχετικά κείμενα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

² Η Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων (Ν.Δ. 3989/1959, ΦΕΚ 201, τ. Α')

ρωσης και το γενικότερο αίσθημα ανασφάλειας καθώς και το γεγονός ότι οι περιστάσεις διαφέρουν σημαντικά από πρόσφυγα σε πρόσφυγα δεν υπάρχει αυστηρό χρονικό περιθώριο που να μπορεί να εφαρμοσθεί μηχανικά στην εννοιολογική οριοθέτηση του όρου «**χωρίς υπαίτια καθυστέρηση**» [μία από τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 31 παρ. 1]. Ο όρος "**επαρκείς εξηγήσεις**" [πρόκειται για μια άλλη προϋπόθεση που προβλέπεται στο άρθρο 31 (1)] απαιτεί να ληφθούν υπόψη οι ιδιαίτερες περιστάσεις υπό τις οποίες ο αιτών άσυλο εγκατέλειψε τη χώρα καταγωγής του. Ο όρος «αιτών άσυλο» στο παρόν έγγραφο εφαρμόζεται στα πρόσωπα των οποίων το αίτημα εξετάζεται στα πλαίσια εξέτασης του «παραδεκτού» ή της «προκαταρκτικής διαδικασίας» καθώς και στα πρόσωπα που το αίτημά τους εξετάζεται στα πλαίσια της διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα. Αφορά επίσης και τους απορριφθέντες σε πρώτο βαθμό αιτούντες άσυλο που έχουν προσφύγει κατά της απορριπτικής του ασύλου απόφασης στα πλαίσια δικαστικής και / ή διοικητικής διαδικασίας.

5. Οι αιτούντες άσυλο δικαιούνται να επικαλούνται την προστασία που αναγνωρίζεται από διάφορα Διεθνή και Περιφερειακά Κείμενα Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων που ορίζουν τις βασικές προϋποθέσεις και κανόνες μεταχείρισης. Ενώ τα Κράτη έχουν την εξουσία ελέγχου της εισόδου των αλλοδαπών στο έδαφός τους, τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να εφαρμόζονται σύμφωνα με ό,τι προβλέπεται στη νομοθεσία που δημοσιεύεται και διατυπώνει με επαρκή ακρίβεια τη ρύθμιση της ατομικής συμπεριφοράς. Για να είναι νόμιμη η κράτηση των αιτούντων άσυλο θα πρέπει να είναι σύμφωνη όχι μόνο με την εθνική νομοθεσία, αλλά και με το Άρθρο 31 της Σύμβασης του 1951 και το διεθνές δίκαιο. Η κράτηση πρέπει να επιβάλλεται με τρόπο μη διακριτικό και θα πρέπει να υπόκειται σε δικαστική ή διοικητική αναθεώρηση ώστε να διασφαλίζεται σε κάθε εξατομικευμένη περίπτωση ο απαραίτητος χαρακτήρας της και να παρέχεται η δυνατότητα απελευθέρωσης του κρατούμενου όταν ελλείπουν οι λόγοι που την επιβάλλουν³.
6. Αν και οι παρούσες κατευθυντήριες αρχές αφορούν στην κράτηση των αιτούντων άσυλο θα πρέπει να διασαφηνισθεί και το ζήτημα της κράτησης των ανιθαγενών⁴. Αν και οι περισσότεροι ανιθαγενείς δεν είναι αιτούντες άσυλο η αναφορά στο ζήτημα της κράτησής τους επιβάλλεται για λόγους αναγνώρισης της αρμοδιότητας της Ύπατης Αρμοστείας των Η.Ε. για τους Πρόσφυγες όσον αφορά αυτήν την ομάδα αλλά και επειδή τα βασικά κριτήρια και κανόνες μεταχείρισης που αποτυπώνονται στα διεθνή κείμενα ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διέπουν την κράτηση εφαρμόζονται εν γένει τόσο στους αιτούντες άσυλο όσο και στους ανιθαγενείς. Η αδυναμία των ανιθαγενών, που αναχώρησαν από την χώρα συνήθους διαμονής τους να επιστρέψουν σ' αυτήν αποτελεί συχνά το λόγο της παράνομα παρατεταμένης ή αυθαίρετης κράτησης αυτών των προσώπων σε τρίτες χώρες. Όμοια, έχουν κρατηθεί παρατεταμένα ή επ' αόριστον άτομα των οποίων η Χώρα ιθαγένειας αρνείται να τους δεχθεί επειδή απώλεσαν την ιθαγένειά τους ή επειδή αποφασίστηκε η αφαίρεσή της ενόσω βρίσκονταν εκτός της χώρας αυτής, ή που δεν αναγνωρίζονται ως πολίτες της χώρας προορισμού χωρίς αποδεικτικά της ιθαγένειας στοιχεία που είναι δύσκολο να συγκεντρωθούν υπό συνθήκες κράτησης : στις περιπτώσεις αυτές κρατούνται για όσο καιρό παραμένει αναπάντητο το ερώτημα της Χώρας προορισμού τους.

³ Άποψη της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην Υπόθεση 560/1993, 50η Σύνοδος, CCPR/C/D/560/1993.

⁴ Στην Ύπατη Αρμοστεία ανατέθηκε να παρέχει τεχνικές και συμβουλευτικές υπηρεσίες στα Κράτη σε θέματα ιθαγένειας ή πρακτικών που οδηγούν στην ανιθαγένεια. Βλέπε στο Παράρτημα του παρόντος το Πόρισμα της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ύπατης Αρμοστείας των Η.Ε. για τους Πρόσφυγες Νο. 78 (XLVI) (1995).

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΟΔΗΓΙΑ 1 : ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΩΝ ΟΔΗΓΙΩΝ

Οι παρούσες Οδηγίες εφαρμόζονται σε όλους τους αιτούντες άσυλο που κρατούνται ή που βρίσκονται σε κατάσταση κράτησης. Στα πλαίσια του παρόντος εγγράφου η Ύπατη Αρμοστέα των Η.Ε. για τους Πρόσφυγες θεωρεί ότι κράτηση είναι : **η στέρηση της προσωπικής ελευθερίας σε ορισμένο ή περιορισμένο χώρο, συμπεριλαμβανομένων φυλακών, κλειστών στρατοπέδων, κρατητηρίων ή ζωνών διέλευσης αεροδρομίων, όπου η ελευθερία κυκλοφορίας είναι ουσιαστικά ανύπαρκτη και η μόνη δυνατότητα εγκατάλειψης της περιορισμένης ζώνης κράτησης είναι η αναχώρηση από την χώρα.** Υπάρχει μια ποιοτική διαφορά μεταξύ της κράτησης και άλλων περιορισμών της ελευθερίας κυκλοφορίας.

Δεν θεωρείται ότι τελούν σε κράτηση πρόσωπα σε βάρος των οποίων έχει επιβληθεί το μέτρο του κατ' οίκον περιορισμού και του περιορισμού της διαμονής.

Προκειμένου να καθορισθεί αν σε βάρος αιτούντα άσυλο επιβάλλεται το μέτρο της κράτησης πρέπει να ληφθεί υπόψη η σωρευτική συνέπεια των περιορισμών καθώς και ο βαθμός και η ένταση του κάθε περιορισμού.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΟΔΗΓΙΑ 2 : ΓΕΝΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΑΣ

«Ως γενική αρχή δεν πρέπει να επιβάλλεται το μέτρο της κράτησης σε βάρος των αιτούντων άσυλο»

Σύμφωνα με το άρθρο 14 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου το δικαίωμα κάθε ατόμου που καταδιώκεται να ζητά άσυλο και να του παρέχεται άσυλο σε άλλες χώρες αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα. Κατά την άσκηση αυτού του δικαιώματος οι αιτούντες άσυλο συχνά αναγκάζονται να φθάνουν ή να εισέρχονται παράνομα στη χώρα ασύλου. Η θέση των αιτούντων άσυλο διαφέρει θεμελιωδώς από αυτή των μεταναστών αφού ενδέχεται να αδυνατούν να συμμορφώνονται με τις διατυπώσεις νόμιμης εισόδου στην χώρα ασύλου. Αυτό το στοιχείο καθώς και το γεγονός ότι οι αιτούντες άσυλο έχουν συχνά τραυματικές εμπειρίες θα πρέπει να συνεκτιμώνται κατά την επιβολή περιορισμών της ελευθερίας κυκλοφορίας τους που στηρίζεται στην παράνομη είσοδο ή παρουσία τους στη χώρα ασύλου.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΟΔΗΓΙΑ 3 : ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ ΤΗΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ

Η κράτηση των αιτούντων άσυλο μπορεί να επιβληθεί σε εξαιρετικές περιπτώσεις εφόσον προβλέπεται ρητά από την εθνική νομοθεσία που είναι σύμφωνη με τους γενικούς κανόνες και αρχές του διεθνούς δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως αποτυπώνονται στα διεθνή κείμενα ανθρωπίνων δικαιωμάτων⁵.

⁵**Άρθρο 9(1) του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων** (N.2462/1997 ΦΕΚ Α! 25).

Άρθρο 37 (β) της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (N. 2101/1992, ΦΕΚ Α! 192).

Άρθρο 5 (1) (στ) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών : (ν.δ. 53/1974 ΦΕΚ Α ! 256 όπως τροποποιήθηκε με Ν. 2400/1996 ΦΕΚ Α! 96).

Άρθρο 7(3) της Αμερικανικής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου : « Κανένας δεν συλλαμβάνεται ούτε φυλακίζεται αυθαίρετα».

Στην περίπτωση της κράτησης θα πρέπει να εφαρμόζεται ένα μαχητό τεκμήριο. Όταν υπάρχουν μηχανισμοί ελέγχου που μπορεί να εφαρμοσθούν ως πραγματικά εναλλακτικά της κράτησης μέτρα (όπως η υποχρέωση αναφοράς ή η εγγυοδοσία) θα πρέπει να εφαρμόζονται **κατά προτεραιότητα** εκτός εάν αποδεικνύονται αναποτελεσματικά στην συγκεκριμένη περίπτωση. Έτσι το μέτρο της κράτησης θα εφαρμόζεται αφού εκτιμηθούν όλες οι πιθανές εναλλακτικές λύσεις ή όταν οι μηχανισμοί ελέγχου αποδειχθούν αναποτελεσματικοί στην επίτευξη του νόμιμου σκοπού.

Κατά την αξιολόγηση του απαραίτητου χαρακτήρα της κράτησης θα πρέπει να εκτιμηθεί το εύλογο της επιβολής του μέτρου και κατά πόσο αποτελεί κύρωση ανάλογη του σκοπού για τον οποίο επιβάλλεται (αρχή της αναλογικότητας). Εάν κριθεί αναγκαίο θα πρέπει να εφαρμοσθεί χωρίς διάκριση και για την ελάχιστη δυνατή χρονική περίοδο⁶.

Οι επιτρεπόμενες εξαιρέσεις στη γενική αρχή ότι η κράτηση πρέπει να αποφεύγεται υπό κανονικές συνθήκες πρέπει να προβλέπονται στη νομοθεσία. Σύμφωνα με το Πρόσφυγα Νο. 44 της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ύπατης Αρμοστείας των Η.Ε. για τους Πρόσφυγες επιβάλλεται το μέτρο της κράτησης, εάν αυτό κριθεί αναγκαίο, στους αιτούντες άσυλο προκειμένου :

(i) να διαπιστωθεί η ταυτότητα τους : στις περιπτώσεις που η ταυτότητά τους είναι ακαθόριστη ή αμφισβητείται.

(ii) να καθορισθούν τα στοιχεία στα οποία στηρίζονται οι ισχυρισμοί για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα : δηλαδή επιτρέπεται η κράτηση προκειμένου να διεξαχθεί μια προκαταρκτική συνέντευξη ώστε να προσδιορισθεί η βάση του αιτήματος ασύλου. Κατά την εφαρμογή αυτής της διαδικασίας οι Αρχές θα λάβουν γνώση των ουσιωδών στοιχείων που επικαλείται ο αιτών άσυλο και ειδικότερα τους λόγους διαφυγής του από τη χώρα καταγωγής του. Υπογραμμίζεται ότι η προκαταρκτική συνέντευξη δεν διευρύνεται ώστε να περιλαμβάνει την κατ' ουσίαν αξιολόγηση των περί ασύλου ισχυρισμών. Αυτή η εξαίρεση από τη γενική αρχή δεν δικαιολογεί την κράτηση καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα ή για απεριορίστο χρόνο.

(iii) να εξετάζονται περιπτώσεις όπου οι πρόσφυγες ή οι αιτούντες άσυλο έχουν καταστρέψει τα ταξιδιωτικά τους έγγραφα και/ή τα έγγραφα ταυτότητάς τους ή έχουν χρησιμοποιήσει πλαστά έγγραφα με σκοπό να παραπλανήσουν τις αρχές του Κράτους όπου σκοπεύουν να ζητήσουν άσυλο : πρέπει δηλαδή να εξετασθεί η κακοπιστία του αιτούντα άσυλο να συμμορφωθεί με τη διαδικασία επαλήθευσης και εξακρίβωσης των στοιχείων της ταυτότητάς του. Η κράτηση των αιτούντων άσυλο που χρησιμοποιούν πλαστά έγγραφα ή που ταξιδεύουν χωρίς έγγραφα πρέπει να επιβάλλεται μόνον όταν διαπιστώνεται ότι **αποσκοπούν** να παραπλανήσουν τις Αρχές ή αρνούνται να συνεργαστούν μ' αυτές. Άρα, οι αιτούντες άσυλο που φθάνουν χωρίς έγγραφη τεκμηρίωση στην χώρα ασύλου, επειδή δεν μπόρεσαν να εφοδιασθούν με αυτήν στην χώρα καταγωγής τους δεν πρέπει να κρατούνται αποκλειστικά για το λόγο αυτό.

(iv) να διαπιστωθεί ο κίνδυνος απειλής της εθνικής ασφάλειας ή της δημόσιας τάξης : πρόκειται για τις περιπτώσεις όπου αποδεικνύεται ότι ο αιτών άσυλο έχει ε-

Άρθρο 6 του Χάρτη της Αφρικής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και των Λαών : « Καθένας έχει δικαίωμα στην ελευθερία και στην προσωπική ασφάλεια. Κανένας δεν μπορεί να στερηθεί την προσωπική του ελευθερία εκτός από τους λόγους και σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που ορίζονται στο νόμο. Ειδικά κανένας δεν μπορεί να συλληφθεί ή να κρατηθεί αυθαίρετα».

Άρθρα 9(1) και 12 του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων (N.2462/1997 ΦΕΚ Α! 25). Εφαρμόζονται επίσης και τα άρθρα των διεθνών κειμένων που αναφέρονται στην υποσ. 4.

γκληματική συμπεριφορά ή χαρακτηριστικά συνιστώντας μετά την είσοδό του στη χώρα ασύλου κίνδυνο για τη δημόσια τάξη ή την εθνική ασφάλεια.

Η επιβολή του μέτρου της κράτησης σε βάρος των αιτούντων άσυλο που διατάσσεται για οποιαδήποτε άλλη αιτία που δεν περιλαμβάνεται στις προαναφερθείσες, παραδείγματος χάρη, ως έκφραση της πολιτικής αποθάρρυνσης υποβολής νέων αιτημάτων άσυλου ή αποτροπής της υπαγωγής των αιτούντων άσυλο στη διαδικασία καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα είναι αντίθετη με τους κανόνες του προσφυγικού δικαίου. Η κράτηση δεν πρέπει να επιβάλλεται ως ποινή ή ως πειθαρχικό μέτρο όταν διαπιστώνεται έλλειψη συμμόρφωσης σε διοικητικές επιταγές ή άλλους διοικητικούς θεσμούς που αφορούν στην παραμονή των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων, δηλαδή λόγω παραβίασης του κανονισμού των κέντρων υποδοχής και των καταυλισμών των προσφύγων. Λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της μη επαναπροώθησης η απόδραση από τον τόπο της κράτησης δεν πρέπει να οδηγεί σε αυτόματη διακοπή της διαδικασίας ασύλου, ούτε σε επαναπροώθηση στην χώρα καταγωγής⁷.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΟΔΗΓΙΑ 4 : ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ ΜΕΤΡΑ

Έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα πρέπει να εξετάζεται το ενδεχόμενο επιβολής εναλλακτικών της κράτησης μέτρων. Η επιλογή τους εξαρτάται από την προσωπικότητα του αιτούντα άσυλο και από τις ισχύουσες συνθήκες στη χώρα ασύλου.

Τα εναλλακτικά της κράτησης μέτρα που μπορεί να επιβληθούν είναι :

α. Μηχανισμοί Ελέγχου

Υποχρέωση Αναφοράς : Ανεξάρτητα από την εφαρμογή του μέτρου της κράτησης, ο αιτών άσυλο υποχρεούται περιοδικά και μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα να παρουσιάζεται στις Αρχές. Σε αυτήν την περίπτωση αφήνεται ελεύθερος με την προσωπική του εγγύηση. Εναλλακτικά ή επιπροσθέτως, τη σχετική εγγύηση μπορεί να παρέχει κάποιο μέλος της οικογένειάς του, κάποια μη κυβερνητική οργάνωση ή μια ομάδα της κοινότητας που μπορούν να διασφαλίσουν την τήρηση της υποχρέωσης του αιτούντα άσυλο να εμφανίζεται περιοδικά στις Αρχές, την εμφάνισή του στη διάρκεια της διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα καθώς και στις επ' ακροατηρίω συζητήσεις της υπόθεσής του και στις συναντήσεις του με τις Αρχές.

Κατοικία: Ο αιτών άσυλο δεν κρατείται έως την ολοκλήρωση της διαδικασίας καθορισμού του καθεστώτος του πρόσφυγα εφόσον κατοικεί σε συγκεκριμένη διεύθυνση ή στα όρια συγκεκριμένης διοικητικής περιοχής. Υποχρεούται να αναζητά την προηγούμενη έγκριση των αρχών για την αλλαγή της διεύθυνσής του ή για τη μετακίνησή του εκτός της διοικητικής περιοχής του τόπου κατοικίας του. Βέβαια η υποχρέωσή του αυτή δεν θα πρέπει να οδηγεί σε παραβίαση του δικαιώματός του για οικογενειακή συνένωση με την εν στενή ή ευρεία έννοια οικογένειά του⁸.

β. Εγγυοδοσία : Ο αιτών άσυλο υποχρεούται να κατονομάσει κάποιον εγγυητή που θα είναι υπεύθυνος να διασφαλίσει την παρουσία του στις συναντήσεις με τις Αρχές, στις επ' ακροατηρίω συζητήσεις της υπόθεσής του. Η παράλειψη συμμόρφωσής του με αυτήν την υποχρέωσή του συνεπάγεται κυρώσεις, που συνήθως συνίστανται στην καταβολή κάποιου χρηματικού ποσού, που είναι απαιτητό από τον εγγυητή.

γ. Απελευθέρωση με εγγύηση : Αυτό το εναλλακτικό μέτρο εφαρμόζεται στις περιπτώσεις των κρατούμενων αιτούντων άσυλο που αφήνονται ελεύθεροι. Στις περιπτώσεις

⁷ Υποεπιτροπή για τη Διεθνή Προστασία των Προσφύγων, Έκθεση EC/ECP/44 Παράγραφος 51(γ).

⁸ **Άρθρο 16 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου**

αυτές ευθύνεται προσωπικά ο αιτών άσυλο. Για να μπορεί να εφαρμοσθεί το μέτρο στους αιτούντες άσυλο θα πρέπει να έχουν την δυνατότητα να ενημερωθούν γι' αυτό και το χρηματικό ποσό που αποτελεί την εγγύηση να μην είναι τόσο υψηλό ώστε να καθιστά απαγορευτική για τους αιτούντες άσυλο την εφαρμογή αυτού του μέτρου.

δ. Ανοικτά κέντρα παραμονής : οι αιτούντες άσυλο μπορεί να αφήνονται ελεύθεροι με την προϋπόθεση ότι θα διαμένουν σε ειδικά κέντρα παραμονής όπου οι Αρχές ελέγχουν την παραμονή τους. Οι αιτούντες άσυλο έχουν τη δυνατότητα να ζητούν άδεια να αναχωρούν και να επιστρέφουν στο κέντρο σε συγκεκριμένες ώρες.

Τα παραπάνω μέτρα, εναλλακτικά της κράτησης, δεν αναφέρονται στο παρόν έγγραφο εξαντλητικά. Αντιπροσωπεύουν κάποιες επιλογές που παρέχονται στις Κρατικές Αρχές, ώστε να ελέγχουν τους αιτούντες άσυλο ενώ ταυτόχρονα τους επιτρέπουν την άσκηση του βασικού δικαιώματός τους στην ελευθερία κυκλοφορίας.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΟΔΗΓΙΑ 5 : ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ⁹

Με την εφαρμογή του μέτρου της κράτησης οι αιτούντες άσυλο δικαιούνται των παρακάτω ελάχιστων διαδικαστικών εγγυήσεων :

(i) του δικαιώματος να ενημερώνονται πλήρως για κάθε διαταγή κράτησης, για τους λόγους επιβολής της και για τα δικαιώματα που τους αναγνωρίζονται κατά την διάρκειά της, σε γλώσσα και με όρους που κατανοούν,

(ii) του δικαιώματος να ενημερώνονται για δικαιώματά τους σε νομικό συμπαραστάτη. Εφόσον αυτό είναι δυνατόν θα πρέπει να τους παρέχεται το «ευεργέτημα της πενίας».

(iii) του δικαιώματος να προσφεύγουν αυτόματα ενώπιον δικαστικής ή διοικητικής αρμόδιας, ανεξάρτητης και αμερόληπτης Αρχής. Το δικαίωμα αυτό συνοδεύεται από το δικαίωμα περιοδικής επανεξέτασης της αναγκαιότητας συνέχισης της κράτησης, όπου οι ενδιαφερόμενοι αιτούντες άσυλο δικαιούνται να παρίστανται είτε αυτοπροσώπως είτε με αντιπρόσωπο,

⁹**Άρθρο 9(2) και (4) του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων** (Ν. 2462/1997, ΦΕΚ Α! 25)

Άρθρο 37 (δ) της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Ν.2101/1992, ΦΕΚ Α! 192).

Άρθρο 5 (2) και (4) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ν.δ. 53/1974, ΦΕΚ Α! 256).

Άρθρο 7(1) του Αφρικανικού Χάρτη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και των Λαών: «Κάθενας δικαιούται να εξετασθεί η υπόθεσή του ενώπιον δικαστηρίου. Το δικαίωμά του αυτό περιλαμβάνει : α) το δικαίωμα προσφυγής ενώπιον των αρμόδιων εθνικών αρχών για πράξεις που παραβιάζουν τις θεμελιώδεις ελευθερίες του όπως αναγνωρίζονται στις συμβάσεις, στη νομοθεσία, στους κανονισμούς και στα ισχύοντα έθιμα, β) το δικαίωμα να θεωρείται αθώος μέχρι να καταδικαστεί από το αρμόδιο δικαστήριο, γ) το δικαίωμα υπεράσπισής του, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος υπεράσπισής του από δικηγόρο της επιλογής του, δ) το δικαίωμα να δικαστεί σε εύλογο χρόνο από ανεξάρτητο δικαστήριο».

Άρθρο 7 (4) και (5) της Αμερικανικής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου : «Κάθε κρατούμενος δικαιούται να πληροφορείται τους λόγους της κράτησής του και να ενημερώνεται εγγράφως για την σε βάρος του απαγγελλομένη κατηγορία... Κάθε κρατούμενος παραπέμπεται ενώπιον δικαστηρίου ή άλλου λειτουργού νόμιμα εντεταλμένου να εκτελεί δικαστικά καθήκοντα και δικαιούται να δικασθεί σε εύλογη προθεσμία ή να απολυθεί κατά τη διαδικασία. Η απόλυσή του δυνατόν να εξαρτηθεί από εγγύηση, που εξασφαλίζει την παράστασή του στη δικάσιμο».

Πόρισμα Νο. 44 (XXXVII) της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες.

Κανόνες Ελάχιστων Κριτηρίων των Ηνωμένων Εθνών για την Μεταχείριση των Κρατούμενων (1955)

Κώδικας Αρχών των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία όλων των ατόμων που στερούνται την προσωπική τους ελευθερία (κράτηση ή φυλάκιση) [1988].

(iv) του δικαιώματος είτε αυτοπροσώπως είτε με αντιπρόσωπο να προσβάλλουν τη νομιμότητα της πράξης με την οποία διατάσσεται η στέρηση της προσωπικής τους ελευθερίας και να αντικρούουν τα επιχειρήματα των Αρχών. Αυτό το δικαίωμα πρέπει να καλύπτει όλα τα ζητήματα της υπόθεσης και όχι μόνο τη νόμιμη άσκηση της διακριτικής ευχέρειας της Διοίκησης να διατάσσει το περιοριστικό της ελευθερίας μέτρο της κράτησης,

(v) του δικαιώματος επικοινωνίας με το κατά τόπο γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας, τις εθνικές ή άλλες οργανώσεις προσφύγων και με δικηγόρο. Πρέπει να παρέχονται στους κρατούμενους αιτούντες άσυλο όλα τα απαραίτητα μέσα ώστε να είναι εφικτές οι προαναφερόμενες επικοινωνίες με σεβασμό στο δικαίωμα του ιδιωτικού χαρακτήρα τους.

Η κράτηση δεν πρέπει να αποτελεί εμπόδιο στην εξέταση των αιτημάτων ασύλου.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΟΔΗΓΙΑ 6 : ΚΡΑΤΗΣΗ ΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΤΩ ΤΩΝ 18 ΕΤΩΝ¹⁰

Σύμφωνα με τον γενικό κανόνα που αποτυπώνεται στην Κατευθυντήρια Οδηγία 2 και τις Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας για τα Παιδιά Πρόσφυγες, **δεν πρέπει να επιβάλλεται το μέτρο της κράτησης σε βάρος των ανηλίκων αιτούντων άσυλο.**

Ειδικότερα οι Αρχές υποχρεούνται να εφαρμόζουν και να τηρούν τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και κυρίως :

- Το άρθρο 2 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού που ορίζει την υποχρέωση των Κρατών να υιοθετούν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να προστατεύεται αποτελεσματικά το παιδί έναντι κάθε μορφής διάκρισης ή τιμωρίας, βασισμένης στη νομική κατάσταση, στις δραστηριότητες, στις εκφρασμένες απόψεις ή στις πεποιθήσεις των γονέων του, των νομίμων εκπροσώπων του ή των μελών της οικογένειάς του,
- το άρθρο 3 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού που ορίζει ότι σε όλες τις αποφάσεις που λαμβάνονται από τα Συμβαλλόμενα Μέρη αναφορικά με τους ανηλίκους πρέπει να λαμβάνεται πρωτίστως υπόψη το συμφέρον του παιδιού,
- το άρθρο 9 που ορίζει ότι τα παιδιά δικαιούνται να μην αποχωρίζονται παρά τη θέλησή τους από τους γονείς τους,
- το άρθρο 22 σύμφωνα με το οποίο τα Κράτη μέρη στην Σύμβαση υποχρεούνται να υιοθετούν ειδικά μέτρα νομικής και υλικής φύσης για την προστασία των παιδιών αιτούντων άσυλο και προσφύγων ανεξάρτητα από το αν συνοδεύονται.
- Το άρθρο 37 της Σύμβασης σύμφωνα με το οποίο η κράτηση του παιδιού πρέπει να αποτελεί το έσχατο μέτρο και να είναι της μικρότερης δυνατής χρονικής διάρκειας.

Κατ' αρχήν δεν πρέπει να επιβάλλεται το μέτρο της κράτησης σε βάρος των ασυνόδευτων ανηλίκων. Εφόσον είναι εφικτό θα πρέπει η φροντίδα τους να επαφίεται στα μέλη της οικογένειάς τους που ήδη κατοικούν στη χώρα ασύλου, εάν όμως αυτό είναι ανέφικτο οι αρμόδιες Αρχές για την Παιδική Πρόνοια θα πρέπει να υιοθετούν όλες τις αναγκαίες ρυθμίσεις φροντίδας τους και ειδικότερα τα αναγκαία μέτρα για την κατάλληλη στέγασή τους και την άσκηση της επιμέλειά τους. Ειδικά διαμορφωμένοι χώροι στέγασης για τα παιδιά ή τις ανάδοχες οικογένειες αποτελούν αποτελεσματικό και αναγκαίο μέτρο που εγγυάται την κατάλληλη ανάπτυξη, τόσο σωματική όσο και ψυχολογική των παιδιών, για το διάστημα που εκκρεμεί η αναζήτηση και η ανεύρεση μονιμότερης λύσης.

¹⁰Άρθρα 3, 9, 20, 22 και 37 της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (βλ. Ν. 2101/1992, ΦΕΚ Α! 192). Βλέπε Παράρτημα.

Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία των Ανηλίκων που στερούνται της προσωπικής τους ελευθερίας.

Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τα Παιδιά Πρόσφυγες του 1994.

Όταν τα παιδιά συνοδεύονται από τους γονείς τους θα πρέπει να εξετασθούν όλα τα εναλλακτικά της κράτησης μέτρα. Τα παιδιά και οι υπεύθυνοι για την φροντίδα τους δεν πρέπει να κρατούνται παρά μόνο στην περίπτωση που η κράτηση εξασφαλίζει τη διατήρηση της οικογενειακής ενότητας.

Εάν όμως τα Κράτη διατάσσουν το μέτρο της κράτησης σε βάρος των παιδιών, υποχρεούνται να συμμορφώνονται με το άρθρο 37 της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σύμφωνα με το οποίο η κράτηση ενός παιδιού πρέπει να αποτελεί το έσχατο μέτρο και να είναι της μικρότερης δυνατής διάρκειας.

Εάν παιδιά αιτούντες άσυλο κρατούνται σε αεροδρόμια, σε μεταναστευτικά κέντρα κράτησης ή φυλακές δεν πρέπει να κρατούνται σε συνθήκες φυλάκισης. Είναι αναγκαίο να υιοθετούνται όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να αποφυλακίζονται από τους προαναφερόμενους τόπους κράτησης και να μεταφέρονται σε άλλους χώρους στέγασης. Εφόσον αυτό αποδεικνύεται αδύνατο, πρέπει να διαρρυθμίζονται ειδικοί χώροι καθημερινής χρήσης, κατάλληλοι για τα παιδιά και τις οικογένειές τους.

Κατά τη διάρκεια της κράτησης τα παιδιά δικαιούνται εκπαίδευσης που μπορεί να πραγματοποιείται εκτός των χώρων κράτησης : με την υιοθέτηση του μέτρου αυτού διευκολύνεται η συνέχιση της εκπαίδευσής τους μετά την αποφυλάκισή τους. Θα πρέπει επίσης να υιοθετούνται μέτρα που εξασφαλίζουν το δικαίωμά τους στην ψυχαγωγία και το παιχνίδι που είναι αναγκαία για την πνευματική ανάπτυξή τους και θα τα ανακουφίσουν από την αγωνία και τα τραυματικά βιώματά τους.

Τα παιδιά που τελούν σε καθεστώς κράτησης επωφελούνται των ίδιων ελάχιστων διαδικαστικών εγγυήσεων (που αποτυπώνονται στην Κατευθυντήρια Οδηγία 5) που αναγνωρίζονται στους ενήλικες. Επιπλέον, για τους ασυνόδευτους ανήλικους πρέπει να ορίζεται επίτροπος¹¹.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΟΔΗΓΙΑ 7 : ΚΡΑΤΗΣΗ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

Συνεκτιμώντας τις αρνητικές συνέπειες της κράτησης στην ψυχολογική ισορροπία και ευημερία των κρατούμενων θα πρέπει να εξετάζεται το ενδεχόμενο της επιβολής εναλλακτικών της κράτησης μέτρων σε βάρος των αιτούντων άσυλο που υπάγονται σε μια από τις παρακάτω κατηγορίες¹² :

- Ασυνόδευτοι ηλικιωμένοι,
- Θύματα βασανιστηρίων ή τραυματικών εμπειριών / βιωμάτων,
- Πνευματικά ή σωματικά ανάπηρα άτομα.

Στις περιπτώσεις όπου εξετάζεται το ενδεχόμενο επιβολής του μέτρου της κράτησης σε βάρος προσώπων που υπάγονται στις προαναφερόμενες κατηγορίες συνιστάται να λαμβάνεται υπόψη βεβαίωση εξειδικευμένου ιατρού που αποφαινεται για την απουσία των αρνητικών επιπτώσεων της κράτησης στην υγεία και στην ευημερία τους. Επιπλέον, οι κρατούμενοι αυτής της κατηγορίας πρέπει να παρακολουθούνται και να στηρίζονται από εξειδικευμένο προσωπικό. Δικαιούνται να έχουν πρόσβαση, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, στις ειδικές υπηρεσίες που έχουν ανάγκη, σε νοσοκομειακή περίθαλψη, θεραπευτικές συμβουλές κλπ.

¹¹ Κατά προτίμηση ενήλικας που γνωρίζει την γλώσσα και το πολιτισμικό υπόβαθρο του παιδιού, και έχει τη δυνατότητα να συμβάλει στην ανακούφιση του παιδιού από την αγωνία και την τραυματική εμπειρία που συνεπάγεται για το παιδί η παρουσία του σε ξένο και μη οικείο περιβάλλον.

¹² Αν και κατ' αρχήν αναγνωρίζεται ότι τα περισσότερα άτομα μπορούν να εκφράσουν τα αιτήματά τους, δυσκολίες ενδέχεται να αντιμετωπίζουν τα θύματα τραυματικών εμπειριών. Ιδιαίτερη φροντίδα πρέπει να παρέχεται στους κρατούμενους των οποίων τα ειδικά προβλήματα δεν είναι εμφανή. Ειδικότερα πρέπει εξειδικευμένο προσωπικό να αξιολογεί την κατάσταση των πνευματικά ανάπηρων ατόμων ή των ασυνόδευτων ηλικιωμένων προσφύγων.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΟΔΗΓΙΑ 8 : ΚΡΑΤΗΣΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Οι γυναίκες αιτούσες άσυλο, τα κορίτσια, ειδικά όταν φθάνουν ασυνόδευτες στη χώρα ασύλου διακινδυνεύουν, ιδιαίτερα όταν υποχρεούνται να παραμένουν σε κέντρα κράτησης.

Ως γενική αρχή πρέπει να αποφεύγεται η κράτηση των ετοιμόγεννων γυναικών και των γυναικών που διάγουν την περίοδο της λοχείας.

Όταν διατάσσεται η στέρηση της προσωπικής ελευθερίας των γυναικών θα πρέπει να κρατούνται χωριστά από τους άντρες αιτούντες άσυλο, εκτός εάν είναι συγγενείς. Συνιστάται η απασχόληση γυναικείου προσωπικού στα κέντρα κράτησης των γυναικών, ώστε να τυγχάνουν σεβασμού οι πολιτισμικές αξίες των κρατούμενων γυναικών και να βελτιώνονται οι συνθήκες της προστασίας της σωματικής ακεραιότητας των γυναικών.

Οι γυναίκες αιτούσες άσυλο δικαιούνται πρόσβαση σε νομικές και άλλες υπηρεσίες χωρίς διάκριση λόγω του φύλου τους¹³. Δικαιούνται επίσης ειδικές υπηρεσίες που ικανοποιούν τις ιδιαίτερες ανάγκες τους¹⁴. Ειδικότερα δικαιούνται πρόσβαση σε γυναικολογικές και μαιευτικές υπηρεσίες.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΟΔΗΓΙΑ 9 : ΚΡΑΤΗΣΗ ΑΝΙΘΑΓΕΝΩΝ

Το άρθρο 15 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ορίζει ότι καθένας έχει το δικαίωμα σε μια ιθαγένεια και να μην στερείται αυθαίρετα την ιθαγένειά του¹⁵.

Οι ανιθαγενείς που δεν έχουν την ιθαγένεια κάποιου Κράτους σύμφωνα με την περί ιθαγενείας νομοθεσία του δικαιούνται να απολαμβάνουν κατά τη διάρκεια της κράτησης των συνθηκών και κριτηρίων μεταχείρισης που ισχύουν για όλους¹⁶. Η ανιθαγένεια και η έλλειψη δυνατότητας εφοδιασμού με ταξιδιωτικό έγγραφο κάποιου Κράτους δεν πρέπει να οδηγεί σε επ' αόριστον κράτηση. Η ανιθαγένεια δεν πρέπει να αποτελεί εμπόδιο στην άρση του μέτρου της κράτησης. Οι αρχές που διατάσσουν την κράτηση υποχρεούνται να καταβάλουν κάθε προσπάθεια για την επίλυση των προβλημάτων των ανιθαγενών κρατούμενων και την έγκαιρη απελευθέρωσή τους και να λαμβάνουν μέτρα για την εξακρίβωση και επιβεβαίωση της ιθαγενείας του κρατούμενου ώστε να καθορισθεί το Κράτος όπου θα επαναπροωθηθεί ή με διαπραγματεύσεις με το Κράτος της προηγούμενης συνήθους διαμονής του να επιτυγχάνουν την επανεισδοχή του σ' αυτό.

Εάν διαπιστώνονται σοβαρές δυσκολίες κατά την εφαρμογή των ανωτέρω προτεινόμενων διαδικασιών οι Αρχές μπορούν να αναζητούν τη γνωμοδοτική και τεχνική υποστήριξή τους από την Ύπατη Αρμοστεία των Η.Ε. για τους Πρόσφυγες, που είναι σύμφωνα με το καταστατικό της αρμόδια για την προστασία αυτής της ομάδας προσώπων.

¹³ Κατευθυντήριες Οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας των Η.Ε. για τους Πρόσφυγες για την Προστασία των Γυναικών Προσφύγων.

¹⁴ Οι γυναίκες, ιδιαίτερα όταν ταξίδευσαν μόνες τους προς τη χώρα ασύλου μπορεί να έχουν εκτεθεί σε βία και εκμετάλλευση πριν αλλά και κατά τη διάρκεια της εξορίας τους. Έχουν λοιπόν ανάγκη ειδικών συμβουλευτικών υπηρεσιών.

¹⁵ Βλέπε επίσης στο Παράρτημα το Πόρισμα 78 (XLVI) της Εκτελεστικής Επιτροπής της Ύπατης Αρμοστείας των Η.Ε. για τους Πρόσφυγες.

¹⁶ **Άρθρο 10 (1) του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων** (N.2462/1997, ΦΕΚ Α! 25).

Κανόνες Ελάχιστων Κριτηρίων των Ηνωμένων Εθνών για την Μεταχείριση των Κρατούμενων (1955)

Αρχές των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία όλων των Προσώπων που τελούν σε καθεστώς οποιασδήποτε μορφής κράτησης ή φυλάκισης του 1988.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΑ ΟΔΗΓΙΑ 10 : ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΡΑΤΗΣΗΣ¹⁷

Οι συνθήκες κράτησης των αιτούντων άσυλο πρέπει να είναι ανθρώπινες και συμφυείς με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Πρέπει να ορίζονται στη νομοθεσία.

Αναφέρονται οι εφαρμοζόμενοι κανόνες και αρχές του διεθνούς δικαίου και τα κριτήρια μεταχείρισης των κρατούμενων αιτούντων άσυλο. Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι Κανόνες Ελάχιστων Κριτηρίων των Ηνωμένων Εθνών για την Μεταχείριση των Κρατούμενων του 1955, οι Αρχές των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία όλων των Προσώπων που τελούν σε καθεστώς οιασδήποτε μορφής κράτησης ή φυλάκισης του 1988, οι Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία των Ανήλικων που στερούνται της προσωπικής ελευθερίας τους και οι Ευρωπαϊκοί Κανόνες για τις Συνθήκες Φυλάκισης.

Ιδιαίτερη έμφαση αποδίδεται στα παρακάτω σημεία:

(i) οι αρμόδιες για την κράτηση Αρχές υποχρεούνται να αποσαφηνίζουν κατ' αρχήν εάν οι αιτούντες άσυλο – κρατούμενοι είναι θύματα βασανιστηρίων ή άλλων τραυματικών εμπειριών, ώστε να τους εξασφαλίζουν μεταχείριση σύμφωνη με την Κατευθυντήρια Οδηγία 7,

(ii) στον διαχωρισμό εντός των χώρων στέρισης της ελευθερίας των ανδρών από τις γυναίκες και των παιδιών από τους ενήλικες (εκτός εάν τα πρόσωπα αυτά συνδέει σχέση συγγένειας),

(iii) οι αιτούντες άσυλο θα πρέπει να κρατούνται σε ειδικούς χώρους κράτησης. Συνιστάται να μην κρατούνται σε χώρους φυλακών. Εάν δεν υπάρχουν ιδιαίτεροι χώροι κράτησης για τους αιτούντες άσυλο επιβάλλεται ο διαχωρισμός στους χώρους αυτούς των αιτούντων άσυλο από τους κατάδικους, ή τους φυλακισμένους ή τους προφυλακισμένους,

(iv) στη δυνατότητα τακτικών επαφών και επισκέψεων φίλων, συγγενών, θρησκευτικών, κοινωνικών και νομικών συμβούλων. Πρέπει να προβλέπονται χώροι που εξασφαλίζουν τον ιδιωτικό χαρακτήρα αυτών των επισκέψεων, εκτός εάν υπάρχουν επιτακτικοί λόγοι που το απαγορεύουν.

(v) στη δυνατότητα παροχής κατάλληλης ιατρικής περίθαλψης και ψυχολογικών συμβουλευτικών υπηρεσιών,

(vi) στη δυνατότητα εξασφάλισης χώρου για τη φυσική άσκηση με καθημερινές εσωτερικές και εξωτερικές δραστηριότητες,

(vii) στη δυνατότητα συνέχισης της εκπαίδευσης ή της επαγγελματικής κατάρτισης,

(viii) στη δυνατότητα άσκησης της λατρείας της θρησκείας τους και διατροφής σύμφωνης με τις θρησκευτικές τους πεποιθήσεις,

(ix) στη δυνατότητα πρόσβασης σε βασικές ανάγκες της καθημερινής διαβίωσης, όπως π.χ. σε κρεβάτια, σε εγκαταστάσεις υγιεινής κλπ.

(x) στη δυνατότητα πρόσβασης σε μηχανισμούς παραπόνων όπου οι ενδιαφερόμενοι κρατούμενοι υποβάλουν άμεσα ή εμπιστευτικά τις αντιρρήσεις τους σχετικά με τους όρους και τις συνθήκες κράτησής τους. Οι διαδικασίες για την υποβολή αυτών των αντιρ-

¹⁷**Άρθρο 10 (1) του Διεθνούς Συμφώνου Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων (N.2462/1997, ΦΕΚ Α', 25)**

Κανόνες Ελάχιστων Κριτηρίων των Ηνωμένων Εθνών για την Μεταχείριση των Κρατούμενων του 1955

Κώδικας Αρχών των Ηνωμένων Εθνών για την Προστασία όλων των ατόμων που στερούνται την προσωπική τους ελευθερία (κράτηση ή φυλάκιση) [1988]

Κανόνες των Ηνωμένων Εθνών για την προστασία των Ανηλικών που στερούνται της προσωπικής τους ελευθερίας του 1990.

Ευρωπαϊκοί Κανόνες για τις συνθήκες φυλάκισης του 1987.

ρήσεων καθώς και οι προθεσμίες και οι διαδικασίες προσφυγής θα πρέπει να γνωστοποιούνται στους κρατούμενους σε διάφορες γλώσσες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η αυξημένη εφαρμογή του μέτρου της κράτησης ως μέτρο περιοριστικό της ελευθερίας κυκλοφορίας των αιτούντων άσυλο λόγω της παράνομης εισόδου τους στην χώρα ασύλου ανησυχεί ιδιαίτερα την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, άλλες Οργανώσεις καθώς και τις Κυβερνήσεις. Το ζήτημα είναι πολύπλοκο και οι παρούσες κατευθυντήριες οδηγίες αποσκοπούν να διευκολύνουν στην ικανοποίηση των νομικών κριτηρίων και κανόνων που εφαρμόζονται όταν διατάσσεται το μέτρο της κράτησης. Η κράτηση, ως μηχανισμός που αποσκοπεί στην ικανοποίηση συγκεκριμένων ανησυχιών των Κρατών σχετικά με την παράνομη είσοδο επιβάλλεται να εφαρμόζεται με ιδιαίτερα προσεκτικό τρόπο, ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν υπηρετεί σκοπούς υπόθαλψης των θεμελιωδών αρχών στις οποίες στηρίζεται το καθεστώς της διεθνούς προστασίας.